

La base de dades de sumaris electrònics de revistes del CBUC

Autors: Albert Boada, Ramon Ros

Consorti de Biblioteques Universitàries de Catalunya

La present comunicació pretén donar a conèixer les potencialitats d'aquesta base de dades creada pel Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC) per servir a la totalitat de la comunitat universitària i investigadora de Catalunya i que permet també l'accés a bona part de les seves utilitats a qualsevol usuari.

Com i quan sorgeix

Aquest servei del CBUC, neix com a projecte el 1997 com a resposta a una necessitat manifestada per les biblioteques membres del CBUC en el sentit de comptar amb una base de dades de sumaris amb interfície web que d'una banda incrementés la capacitat de recerca bibliogràfica dels fons existents a les biblioteques membres del consorci, i que d'altra banda, potenciés i optimitzés l'ús d'aquests fons, ja fos mitjançant la consulta en sala o mitjançant el préstec interbibliotecari.

Posada en servei

Realitzats el 1997-98 els estudis previs necessaris, la base de dades de sumaris del CBUC es posa en funcionament el setembre de 1998 alimentada pels sumaris proporcionats per l'empresa Ebsco. Des de aleshores a enguany, la base de dades ha incrementat setmanalment el nombre de títols de revistes i el nombre de sumaris incorporats, en uns valors que aproximadament poden situar-se en uns 40.000 sumaris i uns 35 títols de revista mensuals, fins assolir els prop de 6.500 títols de revista i prop de 900.000 sumaris amb els que actualment (en el moment d'escriure aquesta comunicació) compta la base de dades, i que corresponen únicament a col·leccions disponibles a les biblioteques del CBUC.

Antecedents i originalitat

La base de dades de sumaris del CBUC no és la primera del seu tipus en funcionament, i de fet, usa la mateixa tecnologia usada a altres llocs, com és el cas de la Universitat Politècnica de Catalunya. No obstant això, si presenta algunes particularitats que la fan innovadora. En concret, l'enllaç hipertextual entre els sumaris i el catàleg col·lectiu incrementen la potència i utilitat del sistema de forma molt notable. Un altra d'aquestes particularitats és, precisament, el fet que l'enllaç hipertextual no es realitza amb un catàleg local sinó amb un catàleg col·lectiu, amb el que l'abast i profunditat del servei el fan molt més útil per a la comunitat investigadora a la que s'adreça.

Funcionalitats del sistema

La base de dades de sumaris està gestionada per dos gestors de bases de dades totalment independents i complementaris, instal·lats de forma totalment transparent per a l'usuari. D'una banda es disposa del gestor websuite, de bones prestacions pel que fa a la recuperació, ja que permet la recerca per camps, i d'altra banda el programa Winsumarios de Kronos, que a més de les seves prestacions de recuperació ("pull"), aporta un subsistema d'alerta ("push") que permet als usuaris seleccionar diferents títols de revista i rebre al seu compte de correu electrònic els sumaris d'aquestes revistes a mida que els sumaris s'incorporen a la base de dades, i també rebre un llistat dels títols subscrits. Tanmateix, la base de dades de sumaris disposa d'un enllaç amb el catàleg col·lectiu de les universitats de Catalunya (CCUC) de forma que l'usuari pot anar directament del sumari al registre bibliogràfic del CCUC i a l'inrevés.

El subsistema d'alerta (push) permet a cada usuari subscriure rebre a la seva compta de correu electrònic tants sumaris com vulgui, si bé aquest servei està limitat als usuaris autoritzats de les biblioteques del CBUC, és a dir, aquells amb un compte de correu electrònic de domini .ub.es, uab.es, etc.

Perfil dels usuaris

El servei s'adreça a la comunitat investigadora i docent catalana, si bé, l'accés a la consulta és totalment lliure per a qualsevol usuari amb accés a Internet. Actualment, la base rep al voltant d'unes 200 consultes diàries i el subsistema d'enviament de sumaris, que compta amb més de 800 usuaris registrats, distribueix uns 600 sumaris setmanals entre aquests.

Contingut i fons de la base de dades

Actualment, la base de dades conté prop de 6.500 títols de revista, si bé, és cert, que al provenir la majoria dels sumaris electrònics d'una agència de subscripció internacional, la major part d'aquests corresponen a publicacions internacionals. Aquest fet provoca que la col·lecció tingui una important descompensació, que és especialment perceptible en determinades àrees, on la producció de revistes locals i espanyoles és molt rellevant. Aquesta circumstància és especialment greu a les àrees vinculades a les ciències socials i humanes (pedagogia, dret, història...) i, en canvi, molt poc important en àrees científiques com medicina, farmàcia o economia, on la major part de revistes importants són revistes internacionals.

Des de començaments de 1999 s'han endegat accions destinades a compensar aquests problemes. Cal destacar l'acord assolit a començaments d'any amb la Universitat Complutense de Madrid, per poder incorporar els sumaris de les publicacions espanyoles que l'esmentada universitat buida i incorpora a la seva base de dades Compludoc¹. El calcula que l'acord amb la Universitat Complutense permetrà, un cop incorporats tots els títols disponibles, incrementar el fons de la base de dades amb uns 400 títols de revistes espanyoles, dels quals ja s'ha integrat una part.

¹ <http://www.ucm.es/BUKM/complu/>

Tanmateix, s'està procedint a organitzar el buidat cooperatiu entre les biblioteques membres del CBUC d'aquelles revistes el sumari de les quals no quedi cobert pels actuals i futurs proveïdors de sumaris electrònics i l'acord assolit amb la Universitat Complutense.

Problemàtiques detectades

L'experiència i els aprenentatges derivats del més d'un any de servei del sistema, han evidenciat l'existència d'alguns problemes de diversa consideració. Entre aquests problemes s'hi troba la necessitat d'incrementar els títols disponibles i la cobertura de les publicacions espanyoles (tal com s'ha descrit anteriorment), i tanmateix, l'experiència ha fet palesa la irregularitat del subministrament dels sumaris electrònics per part de les agències de subscripció. Aquest problema, de difícil solució a curt termini, arriba a ser especialment greu en alguns casos aïllats en els quals el possible retard de l'agència de subscripció en facilitar el sumari electrònic s'afegeix als possibles retrazos amb els que els editors faciliten aquests a la mateixa agència de subscripció, i que pot provocar, en alguns casos, importants retards en la recepció del sumari al compte de correu electrònic de l'usuari.

Finalment, s'ha detectat problemes derivats de les prestacions del programari i de l'equipament informàtic utilitzat (servidor Pentium amb sistema operatiu Windows NT) amb relació a les exigències del sistema, i davant del qual a començaments de 1999 es va fixar el gener de l'any 2.000 com a data en la qual es preveu realitzar la migració a un sistema nou sobre plataforma Unix, molt més robusta i escalable.

Altres problemàtiques menors i suggeriments de tot tipus arribats des de les biblioteques del Consorci han sigut detectades i corregides al llarg d'aquests mesos de servei (s'ha documentat i donat resposta al voltant d'una trentena de problemes i suggeriments d'aquest tipus).

La comunitat docent i investigadora i la base de dades de sumaris

Tot i que encara resulta molt prematur parlar de l'impacte d'aquesta base de dades en les metodologies i hàbits de la comunitat investigadora catalana, no hi ha dubte que la base de sumaris electrònics del CBUC, amb combinació amb el catàleg col·lectiu de les universitats de Catalunya, suposa un important factor per a la millora de la qualitat de la recerca. Tal com destaquen estudis realitzats a països com EUA o UK, l'existència d'eines que facilitin l'accés a nous recursos bibliogràfics sembla tenir com a conseqüència directa l'ús de majors fonts documentals per part dels investigadors i, el que sembla ser més rellevant, el coneixement i ús de nous recursos bibliogràfics potser provinents d'àrees d'estudi diferents però potser convergents en alguns casos. En aquest sentit, la base de dades de sumaris electrònics permet a l'investigador mantenir-se informat, no tant sols del contingut de les revistes més rellevants de la seva àrea de recerca sense necessitat de desplaçar-se a la biblioteca (amb la possibilitat de que l'exemplar no estigui disponible perquè un altre usuari l'està usant en aquell moment), sinó també d'estar informat del contingut d'aquelles publicacions que poden ser ocasionalment interessants per la seva tasca investigadora i que potser, poden trobar-se a biblioteques geogràficament llunyanes o menys accessibles.

Accés

La base de dades de sumaris és accessible via web a la següent adreça: <http://sumaris.cbuc.es> i la seva consulta és lliure i gratuïta per a tothom. L'accés al subsistema d'alerta està restringit a aquells usuaris que disposin d'una adreça de correu amb domini de les institucions membres del CBUC, és a dir, UB, UAB, UPC, UPF, UdG, UdL, URV, UOC i BC (Biblioteca de Catalunya). És possible que en un futur es decideixi afegir altres institucions que ja tenen algun conveni amb el CBUC i amb les quals s'hagi arribat a algun acord.

El futur de la base de dades de sumaris

Les millores de la base de dades de sumaris del CBUC en les que s'està treballant actualment, es situen al voltant de quatre eixos principals:

1. Millora de la col·lecció. En aquest sentit s'està treballant per tal d'incrementar el nombre de títols inclosos i, especialment, la cobertura de les publicacions espanyoles.
2. Millora en la puntualitat i regularitat dels enviaments de sumaris.
3. Millora de les prestacions del programa i del sistema informàtic actual. S'està procedint a desenvolupar i a posar en marxa opcions que permetin un millor control i gestió per part dels usuaris de les subscripcions fetes i per millorar el control estadístic per part dels responsables de les biblioteques com a ajut per al control i desenvolupament de les seves col·leccions de revistes.
4. Desenvolupament i posada en funcionament d'un nou programa de gestió de la base de dades.

Cap a una nova eina de gestió de la base de dades de sumaris

Després de gairebé 2 anys de funcionament de la base de dades de sumaris es va veure que era una eina que calia potenciar i donar continuïtat. Es va iniciar un procés de reflexió i es va decidir crear una nova aplicació dissenyada des del propi CBUC que s'adaptés a les necessitats específiques i que permetés augmentar molt les funcionalitats del sistema, l'estabilitat i la capacitat de procés d'informació (el sistema actual està ja superant el nombre de sumaris raonable que pot processar).

Des del mes de juliol de 1999 s'ha començat el desenvolupament d'aquesta aplicació. En aquests moments ja està superada la fase d'anàlisi i s'està en la fase de programació. La data per a la posta en marxa del nou aplicatiu està fixada en el 1 de gener de l'any 2.000, de tota manera en aquesta data s'haurà produït una substitució del sistema que serà transparent a l'usuari, les millores i nous serveis es posaran en marxa durant els següents dos mesos.

S'ha decidit que la nova aplicació ha de complir:

1. Funcionalitats de l'aplicació actual

- Entrada de sumaris en 2 formats (EBSCO i CBUC).
- Filtre d'entrada per ISSN
- Creació de pàgines web corresponents als sumaris
- Enviar sumaris als subscriptors de cada revista
- Permetre la subscripció, desubscripció i consulta de l'usuari
- Cerca de sumaris per: títol de revista, títol de l'article i autors.

2. Funcionalitats noves

- Entrada de sumaris en diversos formats.
- Preferència d'entrada dels sumaris depenent de la font
- Entrada directa dels sumaris (escanejat).
- Estadístiques de funcionament, ús i consulta.
- Ordenacions correctes segons una taula prefixada.
- Utilització d'XML per a la catalogació dels sumaris.
- Fitxers de 'log' en tot el procés.
- 'Time stamping' dels sumaris de la base de dades

Per a aconseguir això i donar flexibilitat al sistema amb un cost raonable es segueix la filosofia (cada cop més acceptada) d'utilitzar sistemes oberts i software gratuït (GNU o acollits a llicències públiques GPL) sempre que sigui possible. Així doncs el sistema estarà basat en una plataforma Unix (pensem que ara per ara es molt més estable que sistemes Windows), llenguatges Perl i Awk i un buscador/indexador de web (podria ser Harvest, Alkaline, Webglimpse, etc.).

Pensem que aquesta nova aplicació ens permetrà continuar oferint el servei durant els propers anys sense haver de suprimir informació dels anys anteriors, que augmentarà les possibilitats d'ús i gestió dels sumaris i que farà possible ampliar en molt el nombre d'usuaris que la utilitzen.

Bibliografia i referències

Base de dades de sumaris electrònics de revistes [En línia] (1999, 12 d'abril).
Pàgina web, URL <http://sumaris.cbuc.es>.

Base de dades Compludoc [En línia] (1999, 12 d'abril). Pàgina web, URL
<http://www.ucm.es/BUCM/complu/>

Base de dades de sumaris de la UPC [En línia] (1999, 12 d'abril). Pàgina web,
URL <http://www.upc.es/catala/biblio/biblio.htm>

Boada, Albert. "Accés a la informació en entorns de cooperació interbibliotecària. Els projectes del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya". En: Jornades Catalanes de Documentació(6es.: 1997: Barcelona). Cap a la societat digital: un món en contínua transformació. [Barcelona]: Societat Catalana de Documentació i Informació: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 1997. p. 205-212.

Projecte GNU per al desenvolupament de software gratuït i descripció de la llicència pública dins la "Free Software Foundation".
URL <http://www.gnu.org>
URL <http://www.fsf.org>